
Jiří Stivín a Milan Svoboda Bratřenci v jazzu

TEXT: TOMÁŠ S. POLÍVKA

Pozvat dvě legendy ke společnému rozhovoru bylo zcela přirozené. Vždyť muzikantské dráhy Jiřího Stivína a jeho mladšího bratráčka Milana Svobody se protínají od dětství. Což si vůbec nepřekáží s řadou krásných odlišností mezi živelným improvizátorem a disciplinovaným kapelníkem.

Ovlivňovali jste se jako děti či mladíci v hudebním vkusu?

Jiří Stivín: Znal jsem Milana ještě dřív, než se narodil. Pravidelně jsme se jako rodiny navštěvovali a s Milanovým bratrem Honzou, který je o rok mladší než já, jsme v útlém věku společně chodili do houslí. U Svobodových se často muzicírovalo. Teta Madla piano, strejda Mírek viola, já někdy flétnu a „Milánek“ se batolil kolem. Velkým rodinným přítelem byl slavný houslový virtuos Josef Suk (Pepula), který ke Svobodovým s několika dalšími

Jiří Stivín, foto: Radek Cihla

osobnostmi docházel na komořinu. Když jsem začal hrát jazz, Milana to zajímalo, a tak jsem mu občas něco předvedl.

Milan Svoboda: V mém případě to bylo zřejmé. Jirka je o devět let starší, a protože to bylo v rodině, mohl jsem od začátku sledovat jeho kariéru. Pochopitelně mne významně ovlivnil. Byl to on, kdo mi poprvé zahrál „dvanáctku“, kdo mi půjčil první desky s Charliem Parkerem a Milesem Davisem, kdo mi řekl, jak naladit v rádiu Voice of America – Time For Jazz, pravidelný pořad Willise Conovera, a kdo mne později seznámil s Karlem Velebným a dalšími muzikanty. To, že jsem si vybral jazz jako můj hlavní obor, je i jeho zásluha.

Oba jste v 60. letech hráli bigbít, zároveň jste se věnovali a stále věnujete i evropské koncertní hudbě. Jak byste popsali svůj muzikantský vývoj z hlediska oblíbených žánrů?

MS: Hudba je dar, který má mnoho nádherných poloh ve všech možných žánrech, a mám to štěstí, že se stala mojí profesí. Jazz mi učaroval svojí jedinečností, možností vyjadřovat se svobodně, „na fleku“ vytvářet pomocí improvizace a emocí nenapodobitelnou hudbu pouze pro daný okamžik. Potřeba tvořit a porozumět hudbě v širším měřítku mne ale vedla k osvojení si dalších profesí, ať už jako skladatele, dirigenta a teď i pedagoga. Od mládí jsem měl vztah k divadlu a filmu, a tak je jasné, že mne zajímala kompozice scénické a filmové hudby. A v této oblasti jsem měl spoustu příležitostí psát hudbu všech žánrů, od písní pro muzikál Pěna dní až po velký symfonický orchestr, třeba v hudbě k baletu Mauglí. A pak jsem se pustil do samostatné koncertní tvorby. Největší odměnou pro mne bylo, že můj dvojkoncert pro housle a klavír Concerto grosso nedávno uvedli Berliner Philharmoniker v Berlíně a balet Mauglí se hraje už poněkolkáté v Americe. Vedle toho jsem mohl pracovat jako dirigent s velkým orchestrem. To se mi poštěstilo už v svých 23 letech, kdy jsem založil Pražský Big Band, který diriguji dodnes. Měl jsem ale i řadu krásných možností dirigoval symfonické orchestry a velké

Milan Svoboda, foto: archiv Milana Svobody

muzikály nebo vést několik mezinárodních orchestrálních workshopů v zahraničí.

JS: Vždy jsem obdivoval možnost volné improvizace, a proto upřednostňuji vedle jazzu hudbu předklasickou, kde se v jistém směru improvizovat dá a je to i žádoucí.

Oba pocházíte z hereckých rodin. Spojuje vás smysl pro komiku,

filmové a divadelní umění, nadsázku. Ve vašem životopise je dokonce i společné angažmá, v Divadle Jára Cimrmana. Byť u každého v jiném století. To nemůže být náhoda, jak to „největší český génius“ zařídil?

MS: Jednoduše si nás Cimrman našel, neboť dobře věděl, co dělá. Pro mne bylo vždy koncertní vystoupení, a speciálně v jazzu, tak trochu divadlo.

→

Milan Svoboda Quartet, foto: archiv Milana Svobody

Veďte si jazzové muzikanty, co mívají na sobě, jak se chovají na pódiu... Svěho času jsme výroční koncerty s Pražským Big Bandem pojímali jako totální divadelní performanci. Na které mimochodem nikdy nemohl chybět Stivín jako host.

JS: Na zrození Cimrmana má největší zásluhu Karel Velebný alias Dr. Hedvábný, u kterého jsem hrál v kapele, a proto společně i u Cimrmanů.

Už jste zmínili, že poprvé jste spolu muzicírovali doma u Svobodových. Vzpomínáte, kde a kdy jste prvně společně hráli profesionálně?

JS: V malé partě v Redutě, kde jsme spolu určitě několikrát vystoupili. Taky jsme spolu koncertovali v kostele – flétna a varhany. Dokonce i ve Francii.

MS: Vzpomínám si, jak mne Jirka poprvé pozval, abych si s ním přišel zahrát do Reduty. To bylo někdy začátkem 70. let.

Já byl čerstvý student konzervatoře. Vůbec jsem nevěděl, co budeme hrát. Víím, že mi jen řekl: „Tak něco začni a pak se uvidí...“

Není možné nevzpomenout vaši spolupráci při natáčení památného alba Pražského Big Bandu Podobizna z roku 1978. Jak probíhala?

MS: Při natáčení naší první desky ve studiu byl Jirka velkou oporou. Byl proti nám, většinou ještě samým studentům, už zkušený profík. Což pomohlo k tomu, aby vznikla na tehdejší dobu velmi dobrá nahrávka, kterou ocenil i časopis Down-Beat.

JS: Milan má skvělou vlastnost, že dovede zacházet s větším množstvím lidí a málokdy ho něco rozhodí. Potom taky dokáže věci dotahovat do úspěšného konce. Já mám rád věci jen nahozené a podporuji proces zrodu spíš až při

produkcí. To o mně Milan ví a vždycky to toleroval.

Na albu Podobizna najdeme autorské skladby vás obou. Jak se tenkrát vybíraly?

JS: Co kdo dal, to se hrálo.

MS: Pro mne byla práce s jazzovým big bandem vždy spojena s původní tvorbou. Ta určuje jedinečnou tvář orchestru. Tehdy měl PBB v repertoáru několik koncertně osvědčených vlastních skladeb, takže výběr byl celkem jasný.

Vnímali jste mezi sebou někdy přátelskou, příbuzenskou rivalitu?

MS: Rivalitu? S Jirkou by nemělo smysl soutěžit. On byl vždycky svérázný a originální. To mne spíš inspirovalo. Snažit se být sám sebou. Myslím si, že je lepší dvě individuality spojit, aby se doplnily ve prospěch hodnotnějšího výsledku, než aby spolu soupeřily.

Jiří Stivín, foto: archiv Jiřího Stivína

JS: V pozdější době, kdy už jsme oba byli v jazzu doma, jsme každý směřoval k trochu jinému stylu. Já upřednostňoval spontánní improvizaci, spíš do free jazzu. A Milan zase spořádanější a zpracovanější formu.

Kdy jste si zatím naposledy společně zahráli?

MS: Jirka s námi s Pražským Big Bandem vystoupil jako sólista naposledy v listopadu minulého roku v rámci koncertu k uvedení televizního cyklu dokumentů Příběhy českého jazzu. A pokud si dobře vzpomínám, on mne naposledy pozval, abych si s ním zahrál v Rudolfinu na koncertu K počtě sv. Cecílii v roce 2015.

JS: Při natáčení koncertu k Příběhům českého jazzu jsem hrál Milanovo aranžmá Ježkova Ducha.

Kvůli současné virové polízanci řeší spousta muzikantů podobné

problémy. I pokud se vrátí život do zdejších klubů, ještě dlouho se potáhnou komplikace s cestami do zahraničí...

MS: Těsně než to propuklo, málem jsem v březnu odjel se svým kvartetem na dlouho připravované turné pěti koncertů v Německu. Bylo to o den a mohli jsme se tam octnout v karanténě. Turné je odloženo na podzim, tak uvidíme. No a koncerty v červnu ve Vídni a v červenci ve Slovinsku a v Itálii asi padnou taky.

Jak vynucený stop-time prožíváte, dá se na něm najít něco dobrého? Třeba čas na komponování a nahrávání?

MS: Jsem tak jako tak zvyklý hodně pracovat „v izolaci“, doma ve svém studiu. U mne se toho až tak moc nemění. Taky jsme celkem bez problémů ve škole (Milan Svoboda působí jako vedoucí jazzového oddělení VOŠ Jaroslava

Ježka, pozn. aut.) najeli na distanční výuku. Takže to zvládám.

JS: Měl jsem sólo koncert on-line na Facebooku a jinak dávám dohromady staré resty. Nikam se neženou. Není proč. Take it easy, jezdím po lese na kole.

Jaké máte plány, až nouzový stav skončí?

MS: Koncem května, ale asi se to také posune, bych měl s Pražským Big Bandem ve studiu natočit šest mých posledních orchestrálních kompozic inspirovaných písněmi Jaroslava Ježka. Právě jsem tento cyklus dokončil a rád bych ho vydal na CD. Také se trochu hrabu ve svém archivu a našel jsem řadu zajímavých zapomenutých nahrávek koncertů, včetně několika s Jirkou Stivínem z festivalů v Německu z 80. let. Musím mu je poslat...

JS: Zopakuj známý vtíp. Chcete-li pobavit Boha, prozradte mu své plány. ☒